

LEVEN
na
LEUVEN

GUIDO GRYSEELS, ECONOOM EN DIRECTEUR AFRICAMUSEUM IN TERVUREN

“Elke criticaster
is hier welkom”

Terwijl de hele wereld toekijkt, bereidt Guido Gryseels bijna onverstoorbaar de opening voor van zijn vernieuwde AfricaMuseum. “Doordat we hier jarenlang de boodschap gaven dat de westerse cultuur superieur is, zijn we mee verantwoordelijk voor de problemen van onze multiculturele samenleving. Ik ben trots dat we het debat daarover nu mee trekken.”

TEKST: Katrien Steyaert | FOTO: Rob Stevens

Het parcours van Guido Gryseels (66) voert langs pionierend Australië, woelig Ethiopië en riant Italië, maar het begint in het Pajottenland. Met elf zijn ze thuis in Alsemberg. Toch staat vader erop dat ze naar de universiteit gaan, de katholieke uiteraard. “Ik studeerde economie”, zegt zijn zoon Guido, “maar ik werkte ook deeltijds, als avondredacteur bij *Het Nieuwsblad* en *De Standaard*. Daardoor zat een wild uitgaansleven in Leuven er niet in, maar in het weekend was ik heel actief in mijn dorp. Ik was voorzitter van de Jeugdraad en lid van Palaver, een post-’68 jeugdclub waar we heel veel discussieerden. Net als mijn broer Bruno (*die nu het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen leidt – red.*) raakte ik geïnteresseerd in noord-zuidvraagstukken. Het ging me toen minder om de wereld verbeteren dan om me afzetten tegen het heersende conservatieve denken.”

“In Leuven kreeg ik de nodige theoretische bagage, want ik specialiseerde me in ontwikkelingseconomie. Het was het moment waarop ik mijn studie echt leuk begon te vinden. De profen lieten ons in kleine groepen stukjes schrijven, onder meer over voedselzekerheid en de potentiële rol van landbouw daarin. Ik had mijn niche gevonden. De wereldtop van het vakgebied zat toen in Australië, dus toen ik een beurs kreeg om daar voort te studeren, vond ik dat fantastisch. Ik werd er persoonlijk onthaald door de decaan, die prompt een fles wijn opentrok – wauw.”

Beschoten

Hij zat wel aan de andere kant van de wereld, in een tijd zonder Skype of smartphones. “In dat anderhalve jaar aan de *University of New England* kon ik één keer naar huis bellen. Voor de rest schreef ik trouw elke twee weken een brief aan mijn moeder, die dan direct antwoordde. Maar dat isolement hield me niet tegen. Integendeel, ik heb altijd dat beetje verder willen springen dan comfortabel is. Dat zeg ik ook tegen jonge mensen vandaag: *No guts, no glory!* Grijp kansen, ook al lijken ze op het eerste gezicht moeilijk of zelfs gevaarlijk.”

Gevaarlijk was het zeker toen hij in 1978 solliciteerde bij het *International Livestock Centre for Africa* (ILCA), een gloednieuw onderzoekscentrum in Ethiopië. “Normaal gezien maakte ik geen enkele kans – ik had doctoraat noch ervaring en was nog nooit in Afrika geweest – maar sinds de machtsgreep van de communistische kolonel Mengistu was er veel geweld. De wetenschappers van het ILCA waren vertrokken of geëvacueerd. Ik bleek de enige die gereageerd had op de advertentie en tot mijn eigen verbazing mocht ik ook beginnen.”

“Toen ik daarheen vertrok, waren er net Belgen vermoord in Congo. Mijn familie en vrienden stonden verdrietig op het vliegveld. Maar ik wees naar een militair toestel en zei dat dat me wel zou komen halen mocht er iets gebeuren. Waarop mijn papa zei: ‘Dan kom je terug in een kist, Guido.’ Ook in Ethiopië zelf was het even

slikken. De eerste man die ik tegenkwam, een Nederlander, had net een jaar in het hospitaal gelegen nadat hij beschoten was geweest. Maar ik was voorzichtig – altijd thuis voor de avondklok – en de situatie begon te kalmeren.”

We zitten aan een vergadertafel in Tervuren, maar Gryseels schetst zijn tijd in Ethiopië zo ge-

“

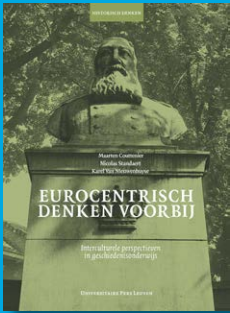
Toen ik naar Ethiopië vertrok, wees ik naar een militair toestel en zei dat dat me wel zou komen halen mocht er iets gebeuren. Waarop mijn papa zei: ‘Dan kom je terug in een kist, Guido.’

detaillerd dat we alles zo voor ons zien. “Erover praten weekt zoveel los”, glimlacht hij. “De studies van onze multidisciplinaire *equipe* hadden ook echt een duurzaam effect. Vandaag zie je overal in Ethiopië het type koeien dat wij kruisten – de melkproductie per koe steeg daardoor van 200 naar 2.000 liter per jaar. Stilaan konden boeren zich mooiere huizen met golfplaten daken veroorloven. Toen ik de laatste keer terugging, hadden ze ook karren, waardoor ze zich geen rugletsels meer sleuren.”

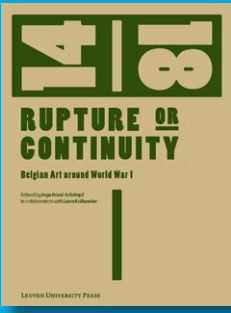
Hartverscheurend

Het doet hem deugd, zeker omdat hij de hel zag waar deze mensen door gingen tijdens de hongersnoden van 1984 en 1985. “Er is niets dat mij menselijk zo diep getroffen heeft. Terwijl

Verkrijgbaar bij Universitaire Pers Leuven

Didactische gids voor een brede blik in geschiedenisonderwijs
€ 17,50 | ISBN 9789462701540 | paperback | 114 p.

De impact van de Eerste Wereldoorlog op het Belgische artistieke leven
€ 45,00 | ISBN 9789462701366 | paperback | 384 p.

www.upl.be - info@upl.be
+32 (0)16 32 53 45
UNIVERSITAIRE PERS LEUVEN

“
In België een tweetalige, publieke instelling hervormen is van het moeilijkste dat er is, zeiden een aantal van mijn broers. Maar hoe meer ze dat zeiden, hoe meer ik dacht: ik ga het toch durven.

we zaaigoed brachten naar boeren in afgelegen gebieden, kwamen we soms door dorpen waar niemand meer leefde. In vluchtelingenkampen zag ik hoe de verpleegsters moesten beslissen welke kinderen er het minst slecht uitzagen. Aan hen gaven ze het weinige beschikbare eten, voor de anderen konden ze niets doen. De verhalen van de hulpverleners die tijdens hun vrije week-ends weleens bij mij in Addis Abeba logeerden waren hartverscheurend. Maar uit die intense periode groeiden ook vriendschappen die tot vandaag bestaan.”

Netwerk is een sleutelwoord. Eén van Gryseels’ ontelbare contacten was eind jaren 80 een hoge functionaris bij de FAO, de *Food and Agriculture Organization* van de VN, en een van de vele beleidsmensen en journalisten die langskwamen bij ILCA. “Omdat mijn baas niet graag onder de mensen kwam, nam ik de FAO-man te paard mee het veld in en ’s avonds gingen we op stap in Addis Abeba. Hij vond het een van de boeiendste dagen van zijn leven.”

“In 1986 belde hij me op. Of ik niet op de FAO-hoofdzetel in Rome wilde komen werken. Mee aan de knoppen zitten in mijn vakgebied trok me natuurlijk aan. Nadat ik alle testen had doorlopen, werd ik strategisch verantwoorde-lijke voor internationaal landbouwonderzoek. Ik mocht bepalen hoe ons jaarbudget van 400 miljoen euro verdeeld werd over onderzoek naar aardappelen, tarwe, rijst of veeteelt. Daarnaast onderwierpen we de centra die we steunden aan grondige evaluaties.”

Hij leerde er het hele metier van instellingen managen, zegt hij, een troef natuurlijk om di-recteur te worden van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. “Verschillende van mijn broers vroeg mijn echtgenote om het mij uit mijn hoofd te praten. In België een tweetalige, publieke instelling hervormen is van het moei-lijkste dat er is, zeiden ze. Maar hoe meer ze dat zeiden, hoe meer ik dacht – dat is het koppi-ge in mij –: ik ga het toch durven. Ik wilde ook oprecht deze instelling met tachtig wetenschap-pers leiden en hervormen. Wij zijn wereldtop. Elk jaar krijgen we honderden collega’s op be-

Wie is Guido Gryseels?

°1952 in Ukkel

Gestudeerd

1970-1976: Licentiaat Economische Wetenschappen en postgraduaat Ontwikkelingseconomie (KU Leuven)

1977-1978: Landbouweconomie (*University of New England*, Australië)

1988: Doctoraat in de Landbouw-wetenschappen (*Wageningen University & Research*)

Loopbaan

1979-1987: landbouwecoonoom bij het *International Livestock Centre for Africa* in Addis Abeba

1987-2001: diensthoofd Internati-onaal Landbouwonderzoek (CGIAR) bij het VN-voedselagentschap FAO in Rome

Sinds 2001: algemeen directeur van het AfricaMuseum in Tervuren

2006-2009: voorzitter van de raad van bestuur van ICARDA in Aleppo

Sinds 2006: lid directiecomité Federaal Wetenschapsbeleid

Sinds 2013: voorzitter Programma-commissie *Food and Business Research* bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

Sinds 2017: lid van de raad van bestuur en voorzitter van het begro-tingscomité van Enabel

Sinds 2017: voorzitter van het evaluatiecomité van het Europese Commissie-programma PRIMA

Privé

Woont samen met zijn vrouw in Tervuren

Heeft een dochter van 26 en een zoon van 28

zoek die *superenthousiast* zijn over onze collec-ties en expertise.”

Brousse

De prijs voor de job was wel niet min. “Ik gaf ongelooflijk boeiend werk in Rome op, een veel hoger salaris, een prachtig huis aan zee. Mijn kinderen waren er gelukkig, mijn vrouw ook (*Haar ontmoette hij per toeval, toen ze hem als tandarts behandelde, op een tussenstop terug naar Ethiopië – red.*) Maar het knaagde dat ik nooit gewerkt had in België, dat altijd mijn thuis is gebleven. Niet één groot familiefeest hebben we gemist, mijn kinderen hebben een nauwe band met hun grootouders, neven en nichten. Na onze verhuis naar Tervuren konden ze vaker naar hen toe. En ze konden met de fiets naar school, iets wat ondenkbaar was in Rome. Dankzij internet hebben ze trouwens nog steeds contact met hun vrienden van daar.”

“Ik ben trots op onze sociale, toegewijde kin-deren. Ik heb geprobeerd hen een openheid voor de wereld mee te geven door hen vaak mee te nemen naar de andere kant van de wereld: Congo, Ethiopië, Syrië, Indonesië, Marokko, de VS. Mijn dochter studeert daar nu even voor ze als handelsingenieur een doctoraat begint aan KU Leuven. Onze zoon is 28 en vliegt voor Emi-rates met de grootste Airbusen. Hij maakte mijn jeugddroom – piloot worden – waar.”

Waaruit we niet mogen afleiden dat hij spijt heeft van zijn keuze voor wat nu het AfricaMuseum heet. “Ik werk op drive en intu-itie en kijk nooit achterom. Ik moet wel zeggen dat het de laatste vijf jaar zeer moeilijk werken is geworden door een alsmaar bureaucratische overheid. Plus: we kreunen onder de bezuinigin-gen. Deze regering schoof de grote hervormin-gen die ze beloofde voor het wetenschapsbeleid gewoon door naar de volgende legislatuur. Ik moet nu een museum runnen met 230 in plaats van de vroegere 300 personeelsleden, en dat ter-wijl de publieksruimte hier bijna verdubbelde van 6.000 naar 11.000 vierkante meter.”

“Ik ben natuurlijk blij met die grootse reno-vatie én onze volledige nieuwe permanente ten-

toonstelling. Daarin nemen we afstand van het kolonialisme als immorele bestuursvorm en ne-men we onze verantwoordelijkheid. Doordat we hier tientallen jaren de boodschap meegaven dat de westerse cultuur superieur is, zijn we deels mee verantwoordelijk voor de problemen van de multiculturele samenleving vandaag. Ik ben blij

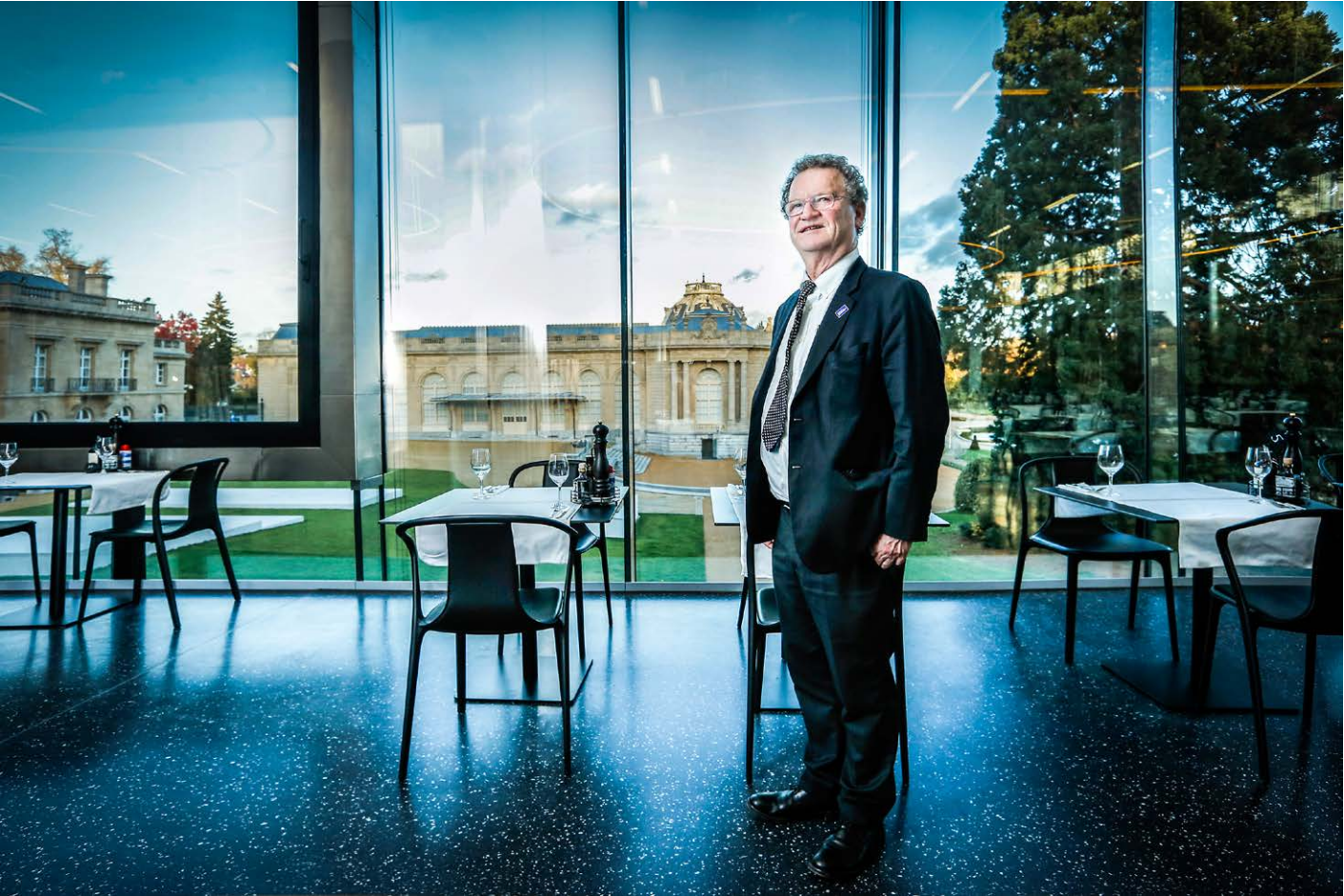
“

Ik heb altijd dat beetje verder willen springen dan comfortabel is. Dat zeg ik ook tegen jonge mensen vandaag: grijp kansen, ook al lijken ze op het eerste gezicht moeilijk of zelfs gevaarlijk.

dat we het debat daarover nu mee trekken. Ik merk zelfs een verschuiving in het denken tot op het hoogste regeringsniveau.”

Diezelfde politici, én de koning, kregen noch-tans al veel brieven van oud-kolonialen die kla-gen dat ze in Tervuren te veel aandacht besteden aan de Afrikaanse diaspora en te politiek cor-rect bezig zijn. “Elke grote criticus nodig ik hier uit en leg ik uit dat we een onderscheid maken tussen het koloniale systeem en de prachtige in-dividuele bijdragen van bijvoorbeeld artsen die jarenlang in de brousse werkten. Alle verschil-lende verhalen en opinies zitten in onze nieuwe opstelling. Waarna bezoekers zelf hun mening moeten vormen.”

lees verder op P.16

© KU Leuven | Rob Stevens

Guido Gryseels in het nieuwe onthaalpaviljoen van het AfricaMuseum. “Iedereen die hier werkt, is een beetje verliefd op deze plek en vast van plan om er het mooiste museum ter wereld van te maken.”

goed, iedereen die hier werkt, is een beetje verliefd op deze plek en vast van plan om er het mooiste museum ter wereld van te maken.”

“De druk is natuurlijk enorm. In mijn positie had 80 procent van de mensen nu al een burn-out of depressie, maar ik haal veel extra voldoening uit mijn functies bij het Belgische Ontwikkelingsagentschap Enabel, bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, en bij PRIMA, een landbouwonderzoeksprogramma van de Europese Commissie. Ik heb ook iets in mijn lijf waardoor ik kan *afswitchen*. Soms ga ik een weekend naar het Lago Maggiore, waar ik uren kan wandelen of op restaurant zitten. Ik ben soms wel een eenzaat. Als het even te veel wordt, trek ik me terug en laat ik alles van me afglijden.”

Die solomomenten blijven uitzonderlijk, want Gryseels is een familieman *pur sang*. “Mijn gezin en mijn werk waren altijd mijn enige interesses. Het zal wennen zijn als ik in 2019 met pensioen ga, maar ik kijk ernaar uit nog meer tijd te hebben voor mijn vrouw en kinderen. Als zij niet volop achter mijn keuzes hadden gestaan, had ik nooit kunnen doen wat ik doe.”

i In het kader van het Global Minds-project ‘Intercult’ organiseert de Faculteit Letteren op woensdagavond 12 december een rondetafelgesprek met specialisten uit het Zuiden over het vernieuwde museum, de postkoloniale herinnering en de ‘decolonization of the mind’. Info: www.arts.kuleuven.be/intercult/

vervolg van P.15

Niet in het reine

Ook uit de hoek van de diaspora klinkt kritiek. “We hebben ons dubbel geplooid om de Afrikaanse gemeenschap hier van bij het begin bij te betrekken. En toch zullen er bij de opening nog mensen vinden dat we niet ver genoeg gaan, bijvoorbeeld in onze kritiek op Leopold II. Het is opvallend hoeveel bitser het debat daarover geworden is. Pakweg tien jaar geleden zeiden de Afrikanen met wie we samenwerkten dat we te veel tijd spendeerden aan discussies over koloniaal geweld van 120 jaar geleden. Dat we beter iets konden doen aan het actuele, dodelijke geweld in Oost-Congo. Maar nu is er een jonge generatie, die vaak nog nooit in Afrika was en nog minder vaak in ons museum, die zich agressief kan opstellen. Ik maakte het mee tijdens debatten in Brussel. Ze wijten het racisme dat ze ondervinden – ze vinden geen werk, geen huis – volledig aan het koloniale verleden. In Luik moedigden Afrikaanse doctoraatsstudenten me dan weer aan

door te zeggen dat het dekoloniseren van de geesten een proces van lange adem is.”

“Weet je wanneer we geslaagd zullen zijn? Als het koloniale verleden een vast onderdeel is van het vak geschiedenis in het middelbaar.

“

De nervositeit stijgt natuurlijk. Het zou kunnen dat er manifestaties zijn en er komen honderden journalisten.

Onlangs gaf ons museum er nog een *summer course* voor leerkrachten over, in samenwerking met de KU Leuven. Het is een van de universiteiten waarmee we de banden in de toe-

komst nog nauwer willen maken.”

Nu telt maar één ding: de opening op 8 december. Hamvraag daarbij is: wat zal de federale regering zeggen over het koloniale verleden? “De nervositeit stijgt natuurlijk. Het zou kunnen dat er manifestaties zijn en er komen honderden journalisten. *The New York Times* kwam intussen al drie keer langs; ook de BBC, *The Wall Street Journal* en *NRC Handelsblad* kwamen reportages maken. We zijn dan ook het eerste en enige museum in Europa dat zijn koloniale verleden onomwonden aanpakt in een nieuwe, permanente tentoonstelling. België is hier eigenlijk nooit mee in het reine gekomen. In 2000 ging het een beetje over Lumumba, maar verder ging het nooit. Ik ben trots dat we dat debat nu mee trekken. We hebben een steen verlegd.”

Familieman

Hij zucht. “Soms vraag ik me af waarom we dit gevecht alleen moeten voeren. In Luik merkte iemand op dat al die andere instellingen met een koloniaal verleden Tervuren als excuus gebruiken om zelf niets te moeten doen. Maar

in Memoriam

De universitaire gemeenschap neemt afscheid van:

Michaël Praet
Student Master in de Bio-Ingenieurswetenschappen: cel- en gentechnologie
(03/03/1994 – 29/10/2018)

Professor Jozef Vandepitte
Ere-gewoon hoogleraar aan de Faculteit Geneeskunde
Gewezen diensthoofd Microbiologie UZ Leuven
(27/03/1922 – 08/11/2018)

**STUDY
WORK
MEET
RELAX
AND...**

ENJOY OUR CHRISTMAS SPECIALS
JOLLY GINGERBREAD LATTE
& SPICED PUMPKIN BAR

NAAMSESTRAAT 22
3000 LEUVEN